

Nr. 15.
An. IX.
1885.

Gherla
1/13
Dec.

FAMILIUL FAMILIUL

Apare in 1/13 a fie-carei lune. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

VAGABUNDULU.

— Novela originala. —

De

EMILIA LUNGU.

(Fine.)

Me prindu, in schimbu cerëndu a sci, cum numesci d.-t'a pre acei ómeni fara mésa si capetaiu, cari in gón'a lipseloru 'si cauta traiulu cum si unde potu?

Lux'a oprì pe locu.

„Vorbesci de vagabundi? — intrebà ea — cá in dispretiu.

— Da! o dísesi. — Eu sum ace'a, ce svonulu vanitatii si orbi'a prejudetiului numesce unu -- vagabundu

Cerulu de se ruiná, ea nu ar' fi grabitu a se in-departá mai multu cá acum.

— Domnitia; esclamá elu — osendesci fara a judecá? — Asculta unu episodulu a trecutului meu, póte gasci, cá suntu si vagabundi onesti! . . .

Sufletulu fetitiei presémti cumplitulu amaru a acestui barbatu — ea întórse.

Potrivindu-si mersulu calului cu alui Vulturulu, Stírcea incepù:

Cá oficieru, trebuí se lasu ostasi'a! — trebuí, si totusi concediarea mea fù in deplina onóre. Nu servitiulu, nu neglígenti'a au lasitatea a fostu princin'a — ci incapacinarea a nu me supune invecchitului obiceiulu, cari scusa omorulu. — Liberu fiindu, gustái pentru an-

tái'a óra neaternarea — si nemicu nu m'ar' fi induplecatu a me mai injugá. Stám singuru, lipsitu de bani si prieteni — nu inse si de nadejdi. Calaritululu erá meseri'a mea: tecnic'a, mecanic'a, 'mi facusera mari des-fatari in serile de iarna. Cu aste vorbiám limb'a francesca si italiana, intocmai cá pe ce'a materna.

Cu tóte am orbecatulu multu, pâna gâcií, de care se me folosescu. Lupt'a n'a fostu usióra, amagiri si des-amagiri nu puçine — dar' ele m'au otielitu a sdrobi curse si pedeci. — Adi s'au incheiatu ani, de cându des-semnele mele suntu cautate, — de candu preumblu calare dresandu cái, cari se platescu scumpu. Lungitu pe sofa cáscigu sume mari, numai pentru cá simplificu séu descurcu constructiunea cutareí maşine complicate, — totu-de-a-un'a falosu fiindu cá mintea propria mi-a intemeiatu esistinti'a. Poteám se adunu capitale — de nu erám scrupulosu pentru numele ce portu. In principiu sum pentru lucru, cáci nobiléza pe omu — dar' nu vreám se dáu privilegiu a díce: boeriulu Stírcea muncesce cá unu díleriu. Mi-am pusu parol'a, a aretá pigmeilorulu, cá am remasu barbatulu de onóre ce am fostu!

Nicu care galopásé inainte, acum se întórse, ér' boeriulu 'si curmá firulu adaugându:

Értami egoismulu! Am fostu mai vorbaretiu de cum suntu de fire. Voiám inse a-ti chiarificá incátv'a vagabundagiulu meu!

Cá in o sfiita rogare se uitá Lux'a la elu, siop-tindu: D.-t'a esti mai bunu de cum mi-am inchipuitu eu. Nici cându nu voiu mai ríde, rostindu acelu nesocotitu cuventu . . .

Domnitia! afara de d.-t'a dela nime nu l'asiu suferi — dîse elu atâtu de hotarîtu, cá la unu actu de viétia séu mórte!

* * *

Nemicu nu ar' fi potutu iscodi Stírcea mai la a-propos, cá asta plecarea si asta incredere cu care 'si lasà pe Puiu.

V'ati portatu cum nu-a meritatu bietulu óspe — ímpu'ta Navrea in díu'a urmatóre soçiei si fiicei sale.

D.-n'a tacù, prindiéndu-se intrecuta de esemplar'a portare a strainului. De sí nu fù amabila cá dama, cá stâpêna 'si implinise datorint'a — si totusi erà neîndestulita cu sine. O boldiá tienut'a lui rezervata si pretiosulu lui zalogu, lasatu nu tocmai de flori de cucu. Jertfiá cu dragu ori ce, numai se fia potutu strabate in planurile acestui omu, care cá-o umbra intrá in luminosulu cercu a familiei ei.

Ea se zapacisè in gânduri, ér' Navrea cu privilegiulu parintelui fericitu 'si desmerdá iubittii copii.

„Tu í-i fi sicanitu pe boeriulu? întrebà elu pre Lux'a, asié cumu o întrebà despre tóte ce se petreceá in giurulu loru.

— Nu pré. Ce m'a ispititu a fostu numai curiositatea a sci, de este si elu laudarusu, cá coconasiulu...

„Si cumu a prestatu prob'a? tu fíntia nemilósa.

— Scie D.-diu taticule, despre ast'a nu sum in curatu nici chiar' acum. De-o parte m'a uimitu barbatesculu lui caracteru, — de alt'a, pare cá totu audu durerós'a vibrare a glasului lui...

Ai nimerit'o! mîcái Navrea. O patiania trêbue se fie avutu elu, si inca un'a din acele ce lasa brazde cá plugulu de feru. Alt'cumu e trêb'a lui — se-o cinstimu si se nu cautamu a-o desfundá...“

— Déca e asia taticule, óre fost'a bine cá Lux'a se-lu rîda? întrebà Nicu aprópe mahuitu.

Fruntea lui Navrea se pusè in cretiuri. Urise nedreptatea totu-de-a-un'a — si acumu 'si adusè aminte cá boeriulu intru adevèru a suferitu de-o nedrépta judecata a ei.

Indemnatu ai dá o povatia o pofti, cá ast'a se nu o mai facea. — Tu nu mai esti mica — díse elu, si acum ai se cumpanesci vorb'a... Nu se potrivece asi spune fie-care gându, càci pripél'a a friptu pre multi nevino-vati. Stírcea nu e crái de podu au logofetielu de têrgu, ci unulu ce-a batutu multa carte, pân' ajunsè la priceperea, in care gur'a se-i vorbésca ér' ochii se-i schintieze....

Schintieze? repetà Nicu cu mirare. Eu n'am vedutu schintei....

— Dar' eu am vedutu! siopti Lux'a atâtu de incetu, cum sioptimu o rogatiune intielésa numai de Domnedieu.

Timpulu se strecorá cá alta data, boeriulu veniá adese — dar' dupa fluturi nu mai fugiá Lux'a, nici cá 'si mai resuná voi'a de copilu.

Se întieptisè de totu, nefiindu nici pe-o clipa fara cusetura....

Fusesè órecum gura vesela in casa, istetiulu capu ce íscodiá chipuri de snóve spre petrecerea celor'alalti. — Cu figur'a ei mladiósa, chicotive voiósa erà fórtè hazliá, — facúndu pe tineri cá ea, si pe betrani se-si reimprospeteze bucuriile tineretiei.

Crescuta cá-o flóre, aurósele fericiri sufletesci nu i-se intunecara priu nimicu. Firea ei drépta o aredicá mai susu de vêrsta; ér' destoinici'a a judecá dupa fapte, i pèrguî o sinceritate, aspru sfadita de catra mam'a ei.

Lux'a nu mai erà copilitia, ci o juna féta — si scieá mai iute se-si musce in limba, de câtu se spuna adevèrulu!

— Pe mosii gazduiáu totu surcei de vitie vechi. — Chioriserà reu asupr'a lui Navrea, deosebitu pentru cá dintre ei nime nu aveá stare cá a lui. Inse tîmpulu, privilegiulu si neinganfata lui portare, í-i cascigà pe rîndu. Apoi si ei eráu cu fete si fetiori — unde se codiáu betrânii, se apropiáu tinerii.

Din ei singuru boeriulu Petrea nu se dá ímprietenirii. Cutrierase in vremurile lui o mare parte de pamentu; fiindu si la curti domnesci, greblase multe forme, ce aici i prindeáu de minune. Inse cu Navrea sfatuiá totu preste umeri. Pricin'a póte jaceá in ace'a, cá fostulu japânu 'lu agraiá vecinicu cu: „vecine boèriu!“

Dar' tocmai famili'a lui Petrea erà D.-nei Navrea cea mai fruntasia. I ímpuniáu podóbele si ceremoniele usitate, S'ar' fi lipsitu de fagaduintiele raiului, numai spre a fi câtu mai desu acolo — de nu ímpedecá Lux'a. Ce-i dreptu fét'a cu chipulu ei ademenisè pe betranulu boeriu, — dar' pe coconasiulu i-lu incurcà de nu mai scia incatrou. — Si nu erà tutuleu nepotulu boerilui — cá elu nime nu calariá, nu jocá, nu puşcá; feteloru suciá crierulu, de-i portáu dorulu cu postele.

Cu aste 'si cheltuise moscenirea parintiésca, ér' acum sub tutel'a unchiului, ce-lu mai desfatá erà nadejdea, a numi a s'a o fetisiana cu zestre pre cum erà Lux'a.

Cà-lu mai trageá si anim'a catra ea, e afara de indoiéla. Elu nu erà vescedu, nci de caracteru stricatu, — ci numai nestatornicu: adi facúndu un'a, mîne sarindu la alt'a, si asia pururea cu planuri nóua. Nu-i lipsiá talentu, ci perseverantia. Sciintiele s'ale eráu multe, dar' fara temèiu. Pentru ca le cuprinsesè fórtè usioru, in sufletulu lui se desceptase tîmpuriu o grandomania. Tiéndu orbisiu la nascere si la datorint'a a straluci in diferite pasiuni, o dusesè pana la — sapa de lemnu.

Betrânulu boeriu petrecuse cu Petrea la o scaldá afara din tíera, si intornà cu buna credintia cá tómn'a i-va uní mai strinsu cu galbinii fetei.

Stramutarea Luxei nu trecu neobservata de ei; o luau inse de bunu auguru proiectului lor.

Petrea coconasiulu, mai multu cá ori candu incungiurá fét'a, punendu-se in lumina mai favorabila prin pretiosele daruri, cu care capatuitu in strainatate dovedi, cá gândulu si anim'a lui totu la ea fusesè.

Cu dresarea lui Vulturu nu-si mai framéntá crierulu, ér' despre scen'a cu Stircea o lasà se tréca cá vântulu pe mirisce, — cu tóte cá Navrea din nou o totu aduceá pe tapetu neslabitu a laudá desteritatile boeriului.

O data numai i picà curiosu, cá D.-n'a surise la dibaciele insirate — ér' Lux'a se uità la ea, prin lacremi.

Ce erá óre ast'a?

Eráu póte naluci, aveá elu se se téma; si de cine? De unu omu necunoscutu, care in arsit'a sórelei ceruse adapostu, póte numai spre a-si stemperá fómea?

Incrediutu in noroculu lui pre langa femei, — pasiunile in traiu, nu si le mai schimbá. Sustienutu de fudulia, hotarulu dorintieloru s'ale, erá o avere — o stare neaternata.

Pentru ast'a si-ar' fi datu sufletulu, cá robulu pentru libertate.

Atentiunile lui pentru famili'a lui Navrea, devenise poveste pentru toti. Ori unde erá cu ei, i insociá cu incantamentulu tineretiei fericite. Calduros'a tui alpire, faceá pe d.-n'a Navrea se créda, cá visulu erá aprópe de faptuire. Inrudirea cu vestit'a boerime a lui Petrea, erá cá tocmita. Si atát'a dorise ea; atát'a. — mai multu nimicu!

* * *

Tufisiulu galbinise, sborulu ronduneloru nu mai taiá aerulu cá o sagéta, — ér' sórele abia ici colea se mai zariá.

In vremuri de aste, candu umed'a recóre ne lantuieste intre pareti, — sosirea óspetiloru e mai viu salutata.

Coconasiulu vulpoi in de-al' de astea, sciá alege privilegiulu, cându cá pe aripele dorului, galopá in curtea lui Navrea.

Dedatu cu dróie de argati in o dí de nefaste, elu nu sari josu, ci facu semnu flacaului, ce depe o scara taiá clómbele uscate ale unui fragariu.

Totu in acelu secundu se deshise o feréstra, din care hohoti Navrea: coconasiule, coconasiule! iérta, celu de susu e insusi boeriulu — boeriulu Stircea! . . .

Nu slug'a gradinariului? intrebá Petrea cu coltiu inveninatu.

Stircea se uità la elu, cá leulu la unu bietu sio-recelu.

— Te-ai insielatu — díse elu maretiu, sum eu, boeriu Stircea si nu altu cinev'a. Cu tóte astea vediendu-te in primejdia a nu te poté insusi dá pe pamentu, mi-ar' fi

fostu placere a-ti tiené paciniculu calu — dar' scuza! suntu dejá ocupatu! . . .

Coconasiulu sémfi subtírelulu taisiu alu batjocurei. Cu nasu cá m plecatu fú, cându 'lu bineventá Navrea, care apoi staruí cá si Stircea se-si sférsiesca lucrulu.

Stircea nici nu se imbiá, ci sari din verfulu sca-rei, si trecúdu lángha fântána, 'si spalá mânilu; apoi fara nici o afectare 'si trase de vre-o câteva ori cu o mica periutia, prin tufosulu seu peru.

Cându intrá in elegant'a odaia, roculu Inuiu erá cá la craisorii moderni; perulu nu iucoratu pre frunte — dar' din crescetu pana la calcáiu erá barbatu im-positantu.

Navrea rídeá si acumu de minúnat'a gluma — si abia se ivi D.-n'a cu Lux'a, si risulu porni de nou. Lui Petrea i-i ardeáu talpele, deci indrugá a se desvino-vati. Dar' boeriulu 'lu scurtá dícdadu: Nu-ti fie cu su-perare; d.-lu Navrea glumesce. Cá m'ai luatú dreptu unu lucratoriu, nu e vatematoriu, cáci ast'a si suntu. D.-lu Navrea 'mi dá onórea ospitalitáti — eu i-i res-platescu cu ce sciu, si pentru ce altii 'mi platescu in bani! . . .

Lui Petrea i-i sbérnaiáu urechile. Acestu boeriu pocitu, ce se mandriá cu lucrulu — cutezá a-i-se viri in cale cá rivalu?!

De acestu taiu-fuga se se fie temutu elu — elu celu preamaritu si serbatoritu in cercurile mai eevisite?

Invapaiatu cá de-o inspiratiune se facuse totu ure-che, cându D.-n'a Navrea in dragulu dreptatii díse: D.-lu Stircea a uitatu a intercalá, cá pentru densusulu lucrulu e viét'a, — si cá numai canalulu din fenatie ne dá ocaziune ala mai aveá cá óspe!

Lux'a se rosí de fragede emotiuni. Ar' fi saritu a sarutá pe mam'a ei, care cu tóta repulsiunea contr'a lui Stircea, legitimá in asia modu present'a lui, dandu-i tribulu stimei ei individuale tocmai acum, cându coco-nasiulu incepuse a fi chiar' obraznicu, cu cartenirile, s'ale.

Petrea inlemní. Audise elu bine, au satanu 'si facea mendrele cu elu? D.-n'a! D.-n'a Navrea care tie-ne la maini albe, la nume vechiu, si la unu compli-mentu perfectu — ea apera pe acelu tandala?!

Nimicu nu l'ar' fi desceptatu mai crudu, cá asta comedia a ei, pe nadejdile lui. — Si totusi elu nu-si dá mâni'a pe faéia, nici cá cautá usi'a — ci statú voi-nicesce, mai cu séma sciindu cá asceptáu pe Jorgu, — si Jorgu i-i jóca in ciuru pe toti, mari si mici.

Stircea nu intelnise inca pe Jorgu; Navrea se bu-curá ai apropiá.

„O se-lu iai la mustra — díse elu. Baiatulu cu caii sei me stórcè de parale.“

— I voiu impartasi, ori ce va poffi — respunse boeriulu in feliulu seu ademenitoriu.

„Fà-mi pe placu — starui Navrea, impartasindu-i tocmai ace'a ce elu nu ar' cere. De ascultare, gri-gi'a mea.

Petrea 'si frecà palmele, cunoscutu fiindu cu cer-bici'a lui Jorgu, unde adeva erà poterea ai octroá das-calii.

Pe sioséu'a lata galopá unu calaretiu cu grab'a fulgerului.

„E póte tocmai persón'a interesata — 'lu aretá Stírcea.

— Lupulu din poveste! strigà Navrea, ér' mam'a si sór'a esira pe treptele casei.

Spumosulu animalu tradà nebun'a fuga ce luase stapênnulu.

Dupa schimbu de sarute, Navrea dîse: én' cauta boeriule, e fiulu meu. Jorgule 'ti presintu pe boeriulu Stírcea cá prietenu. Cá vechiu cavaleristu, in loculu meu ti-ar' siopti, se ai mai multa mila de calu . . .

Jorgu 'lu mesurà de susu pâna josu.

Déca me dogenesci! respunsè tatalui sev, — cà am grabitu la voi, primescu. — Dar' éta dupa noru seninu! esclamá elu imbracisiandu pe coconasiulu Petrea.

„Animalulu se prapadesce! bombani Navrea aprinsu de necioplirea fiiului seu. Este boerule?

— „Nu tocmai. Trebuie inse portatu spre a se recorí incetu. . .

Cu unu restitu „nu audi?“ intrerupsè Navrea discursulu lui Jorgu.

„Ba audu! respunsè elu, nu tocmai umilitu. D.-nulu póte aveá pareri, — dar' calulu e alu mieu.

— Spulberatule! elu e ostasiu. . .

„Asia! ai servitu D.-le? inganà Jorgu.

— Dá! fù respunsulu scurtu.

„Si unde, in ce regimentu?

„La Rosiori de Vede. . .

„Atunci ti-am auditu de veste. Regretu a nu te poteá salutá, cá cameradu activu. . .

Vorbele si tonulu ironicu lovira tocmai unde se tînti.

Pe acestu titlu nu punu pondu — continuà Stírcea. A fostu de insemnatate numai 'pentru onóric'a forma a despartîrii. Parintele D.-t'ale me numesce prietenu, si cá atare doriámu a te salutá!

Jorgu murmurà cevasi, si se retrasè spre a face alta toaleta.

Petrea 'lu insoci.

„Tu ai fostu prea bruscu; mirare cà a tacutu — dîse elu cá de impaciuire.

Are cauza! Pentru elu amu si alergatu.

Cu-o rea ascunsa prefacere, repetà Petrea: pen-tru elu?

„Elu aspira la man'a Luxei. Informându-me din adiusulu mamei, mi se spuse cá societatea mare 'lu oco-lesce cá de ciurma, càci cá oficieru s'a retrasu lasiu

din unu duelu. Din acestu accidentu chiar' rudele l'au abandonatu. E unu paria, ce in locu a-si trage unu glontiu in capu, blaméza corpulu oficierescu cascigîndu hran'a cá unu dileriu.“

Asia totusi e oficieriu?

„A abdisu de serviciu, dar' caracterulu i remase, càci de si Stírcea ne blaméza cu speculatiunile s'ale, tribunalulu de onóre nui-lu póte luá.

— Cu ce speculéza?

„Cu cái, cu masini, cá unu agentu marsiandu.

— Adevverulu gâdaliá in catv'a limb'a lui Petrea, dîcându: tatalu teu lauda chiar' ce tu ocarasci. Adini-óra Stírcea a gradinaritu, falosu cá se pricepe.

„De! déca capcanulu n'are mandri'a nascerei, viu'a e a lui. Ce me jignesce e, cá speculéza pe zestrea Luxei!

— Lui Petrea i-se gatá resuffulu. Abia printre dinti tisni: deslarvéza-lu! cá se nu fie târdiu?

„Tardiu? si ast'a mi-o spui tu?

Coconasiulu cá m pèrlitu se spovedí, cá observase cev'a — ce Jorgu pe deplinu va corege. . .

„Si tu inca mai iubesci pe Lux'a? — fù totu ce mai intrebà fratele posomoritu.

— Mai multu cá ori cându! resunà cá unu jura-mentu

— — — — —
Pana elibzuiá ei, D.-n'a Navrea siopti barbatu-lui ei: se pare cá Jorgu nu simpatiséza cu Stírcea.

„Mofturi de-a lui. . .

— Dauna! va duce o desamagire din ospitalitatea nóstra.

„Oho! va duce? dóra î-i dái drumulu? — intrebà elu aprópe restitu.

— Ast'a nu, — dar' cumpanesce insusi: elu e tineru, Lux'a inca . . .

— Elu se puse in préjm'a ei, o priví lungu apoi intrebà: nu cumv'a giescesc cá Petrea o se remana in sireghe?

Sprincenele i eráu contrase, glasulu aspru — ea abia indrazni ai amentí de inrudirile, de moscenirile co-conasiului, pâna ce Stírcea nu erà nimicu. . .

„Nimicu? repetà elu, — atunci pe langa acestu nimicu Petrea e unu dobitocu, unu hotiu de tempu.

— Hotiu de tempu e mai puçinu cá hotiu de zestre. . . Si cu atât'a se terminà scen'a.

— — — — —
Lânga colivi'a de paseri, erà Lux'a si boeriulu.

„Voi plecă chiar' astadi, me chiama o afacere aprópe uitata — dîse elu incetu.

Ochii ei se atîntira in ai lui.

— Me cadi atâtu de prósta, încátu se nu gâcescu pretecestulu? Boeriule fi sinceru! te gonesce recél'a fratelui meu? Si mie mi-e strainu — dar' te asiguru e celu mai bunu sufletu; o dechiarare la tîmpu 'lu impaca si cu duşmanii. . . .

BUCHER Central University Library

AMBII BETRIANI.

Buna copila! murmură Stîrcea nu presupui ce sîntiemințe fluctuăza pentru d.-t'a in anima mea. D.-t'a iubesci acestu frate, de sciămu că e prejudiciosu nu-ti tulburăm revederea. Domnitia! eu plecu. . . .

— Prin plecarea dovedesci, că nu-ti place pretenia noastră. . . .

„Mi-place mai multu că a lumii întregi, rostii elu cu întreg'a convingere.

Cum primesce flórea in zori rou'a, asia primii ea cuventele aceste. Apoi pierduta in o mica lupta cu sine, sub o grea sfiire sioptii: boeriule! si déca te rogu se remăi?

Elu i cuprinsé mânia, privind-o in fația.

„Luxa voesci? întrebă cu buze tremurânde. Atunci remănu, punendu-ti la petióre viéti'a mea.

— Remăi! sioptii ea, cu acea pudica fericire, ce numai odata sîntim, precum numai odata ne incaldiesce aurosulu sóre a juuetiei. . . .

Acum am dreptulu a remané — díse elu inclinandu-se cu tendretia.

Dá! si Jorgu te va iubi. . . .

Luxa! in judecat'a t'a copilarésca, mai numitu vagabundu — dreptu vagabundu me iá si elu. Tu me eunosci, si scii că pe bogatii nu punu pretiu. Convinsu că me iubesci, infruntu din inceputu ori ce supositi, abdicăndu la ori ce zestre séu moscenire.

Lux'a 'si elatina capulu.

Nu me intrerupe — continuă elu, ci lasa se te incredintiezi că pretiuescu numai ace'a femeia, ce e destoínica a traí, in bine si reu, cu soçiulu alesu. Tu esci casnica; trebuintiele nu-ti suntu mai mari, că ale mele. Nu vei pofti se-mi schimbu principiile, ast'a ar' fi o neintielegere a sufletului meu.

Ea i strinse mânia. Asia-ii fusesé visulu fetescu, asia idealulu carui se inchinase.

In farmeculu fericirei, nu audise intrarea lui Jorgu.

Luxa! strigă elu, si ea se spaimentă de aspectulu lui ingrozitoriu.

Mergi la mamiti'a, cu acestu domnu am o afacere ce nu se potrivește cu tine!

Oh! incungiuráti certele! — se rogă ea mai plângîndu.

Dute Luxa! si fi fara grigi — i sioptii Stîrcea.

— La principiile elastice ale boeriului, poti fi fara temere — i strigă Jorgu in urma. Elu incungiura numai ce-e seriosu . . . o mana cu gropitie n'a respinsu nici cándu.

Ironi'a si ciud'a 'lu invenetira.

Stîrcea nu pierdú din aerulu seu maretiu, candu 'lu indrumă a întrebá pe Lux'a, la ce-i intinse man'a.

„Pentru că speculezi pe ea! strigă Jorgu furiosu.

Asupr'a acestei teme, decida parentii — fú respunsulu. Barbatii de onóre nu vatema fara motivu, nici nu osëndescu fara a judecá!

Pacea lui Stîrcea, deconcentrá pe Jorgu.

Boeriule! díse elu, in supositi'a că nu rabdu intimitati cu sor'a mea, nu jace vatemare.

Bá tocmai! căci mi-o spui mie, si nu întrebi la ea.

— Jorgu nu repasi nici pentru un'a din vorbele s'ale. Petrea se amestecă inca cu focu, si tréb'a ajunsé pana la-o provocare pe viéti'a ori mórte.

* * *

Navrea nu poteá crede Luxei, că între cei trei se se fie ajunsu pána la taisiu. Sosii inse la tîmpu spre a audi próstele reprosiuri a coconasiului, si rîsulu desfatatu cu care le insoci Stîrcea.

— Te-a superatu cinev'a? întrebă elu pe boeriulu.

Nu D.-le! dar' neavéndu noroculu a cascigá simpatii, plecu. . . .

— Bre! bre! din ast'a nu-i isprava; plece ori cine altulu, D.-t'a remăi — díse elu alesu si respicatu.

Apoi chieimandu pe Jorgu, vrú se-i dee nisce sermóne de prazuicu, căci cum erá Navrea de rabduriu, cándu incepeá erá balauru, nime nu mai scapá de elu. Inse Stîrcea se pusé in midiuloeu, cu sufletulu nelasandu a imputá cev'a Jorgului.

Boeriule! elu te-a vatematu si trebue se te róge. . . .

In daru se feriá Stîrcea, afirmandu, că ce fú mai grosu avú cu coconasiulu, si că cu elu o gatase din mila. . . .

Sangele lui Petrea se puse in clocotire; batjocur'a 'lu durú mai multu cá ori ce.

Cu ultimulu curagiu, spusé in fația tuturor, că presentia lui Stîrcea 'lu sílesce a incungiurá famili'a, ce iubise atátu de adeveratu. . . .

Tabloulu întregu deveni dramaticu prin amesteculu lui Navrea, care apostrofă că presentia boeriului Stîrcea 'lu umple de stima — si nu de scárba, că presentia unoru logofeti cu cocori pe frunte!

— Destulu! rácnii Petrea, eu mergu. . . .

Si eu cu tine! strigă Jorgu dupa elu.

Navrea se întórsé nu cu blastemu, ci cu-o injurare.

— Nu asia D.-le! díse Stîrcea, se inlaturamu cért'a Déca am fostu atacatu, m'amu aparatu. Că nu me invoiescu a dá satisfactiune cu pistolulu — nu e lasitate. Ve voiu probá că-'lu manezu cá ori care alta arma. Propunu inse altu cev'a. Se confrontamu suspitiunea cu adeverulu, se vedemu care din noi e in ratacire.

Jorgu se invoii cu greu; Petrea inse nici de cumu.

Aici eu n'amu ce mai asceptá — bombani elu, plecându sênguru si parasitu.

I-ti aducu scire! i sioptii Jorgu in trécatu.

Navrea 'lu sménci spre sine, dicîndu; lasa-lu si taci. E celu din urma in dreptu, a atacá onórea cuiv'a. Prapaditulu! s'a zalogitu la usurari pana in mustetie. . . .

Tata! e cu potintia?

— Ti-oiu dovedii — dar' acumu se intramu, mamiti'a si Lux'a inca-se auda patiani'a avuta.

Sér'a decursè cá dupa o fortuna ce-a curatitu intréga atmosfer'a. Glumele esíra cu gramad'a, amutiendu numai cându incepù Stírcea urmatórele: Facusemi o parte din studiele mele militare, cându fúi chematu la patulu grei-morbosului meu parinte. In ceasulu mortii marturisí nedreptatea comisa, puşcandu in duelu pe celu mai credintiosu prietenu. Impregiurarile fusera asia, cá judecatori'a 'lu achitá, — elu resbunase numai reputatiunea soçiei s'ale. Cinci ani dupa catastrofa, morí si mam'a mea, si atunci s'a lamuritu cá prietenulu fusese totu asia nevinovatu cá si dèns'a. Tatalu meu traise despártitu de ea: impetritu din afara, dar' prad'a câintieloru.

Mórtea nevinovatei mele mame, o luà pe sene dreptu alu doilea omoru comisu. Consciinti'a 'lu muştrà grozavu. Aste si agoni'a lui cumplita, me facù se-i juru a nu duelá nici cându. — Mai târdíu m'am ganditu la o sila morala, in care mintea me liniscí, càci ori ce cërta se póte planá, déca o parte e mai puçinu patimósa. — Cá officeriu unu cameradu me boldise adese. Cu sânge rece 'lu incungiurái pana in clip'a, cându me atacà directe. Injuri'a erá grea; 'lu provocái a-o retra-ge. Elu inse spre a nu cadeá jert'fa lasitatii, o sustienù. Acestu omu injurase intre pocale, poteámu se i-o iertu. Dar' cameradii formara partide — pro si contra duelului. Manuându ori ce arma, erám siguru de succesu, ér' încátu pentru curagiu — in resboiulu din urma dedusemi destule probe. Ce me retieneá erá juramèntulu, si chipulu de chinu a parentiloru mei.

Mai fiindu si pricin'a, cá serviciulu in pace mi se urise, cá colonelulu faceá alusiuni pre cari cameradii le imprasciara — mi-luái drumulu.

Lumea me compatimiá, càci dupa codicele din testamentulu mosiului meu, celu care compromiteá prin lasitate famili'a, erá desmoscenitu. Hamesitele rude, mie 'mi imputara lasitatea, in interesele loru proprii. M'am ruptu si de asta legatura — proponendu-mi a le aretá, cá am energia a luptá pentru o esistencia mai stralucita cá ce'a ce avusesemí. Si-am isbutitu. Cine-mi ataca activitatea, o face din prejudetiu ori prostia."

Boeriule! 'lu intrerupsè Jorgu. Cum espusesí D.-t'a treb'a duelului, si cumu o spunu guri nespalate — e mare diferentia. 'Mi retragu espectorarile vatemátore. Caracterulu ti-e curatu; cu tóte ai se porti consecintiele acelu juramentu. . . .

Vréi sei accentuezi, cá trebuia se incungiuru ori ce frecari? inoná boeriulu cu sonoritatea glasului seu. Nu ferescu din cale, nici nu me retragu deinaintea cuiv'a, care in sciintia ori nesciintia me ataca. Multi umfla din umeri la traiulu meu, crediendu cá nu e onesta. Eu inse credu cá e mai onoricu a se sustienea prin munc'a s'a, decâtu a fi in spatele unui unchiu, pre cumu coconasiulu Petrea. Cu mecanic'a, zfdirea de ma-

sini mi-am intemeiatu esistenti'a. Fabricantii, mosierii mari aducu din esternu maşini patentate, — dar' ne-practicabile. Eu le completezu, ba imburdu si éراسi zfdescu spre indestulirea proprietariloru. Dresezu cái alesi. si de acestu câscigu nu se rusina nici celu mai incar-natu aristocratu. Asia traindu, amu capriciulu a fi con-trariu releloru ce mi se prorocira. Amu ignoratu apropierea rudeloru, si-amu respinsu apanagiulu ce-mi oferira, pre cumu voiu respinge ori ce zestre a fiitórei mele soçii.

— Cá inchiere adaugu, cá amu intratu in ast'a casa, fara se sciu cá a cui e; ce vederi si ce prejudetie se cultiva de locuitorii ei.

Navrea care s'a fostu furisiatu pe-o clipa afara. intrá acumu abia gáfaindu: boeriule! ce ai facutu lunea trecuta in D?

— Remarcabilu nimicu, de câtu cá beui o tiuica otravita de jidovi. . . .

— Eh! dar' tain'a cu cânele, cine a sevêrsitu-o? intrebà Navrea seriosu.

O sciti? Cine vi-a spusu-o?

Acel'a care descrie pe curagiosulu barbatu.

— Oh! déca numiti si ast'a curagiu, me rusínu. . .

Nu asia boeriule! díse d.-n'a Navrea venindu spre elu. Si celu mai indrasnetiu póte fi mandru de-o fapta, ce-a mantuitu nisce parinti de lacrimi, ér' bietii copii de-o bóla cumplita. Ce me indémna a-ti stringe mai cordialu man'a, e modesti'a cu care te retragi dela laude!

Jorgu se scolà inmişcatu, recunoscându-si gresié'fa, rogá pe boeriu alu iertá!

Numai acum se audf glasulu Luxei. Vedi asia! díse ea lui Jorgu, asia te-amu crediutu. Boeriule! cunoscatu-amu bine pe fratele mieu?

Elu 'si imladiá braçiuulu pre lângá tali'a ei. Se vorbescu? intrebà Stírcea, in unu estasu de fericiri.

Si amendoi se apropiara de parinti.

„O iubescu! díse elu, — datimi-o de soçia!“

„Dàmu! resunà de odata, — dar' unu chefu tre-bue se fie. . . .“

Si chefulu fù dupa datin'a vechiloru boeri.

„De mergi spre poiana, dà ocolu pe la Petrea ba-trânulu, si poftescelu la logodna — díse Navrea fíu-lui seu.

Si Petrea betrânulu, de asta data nu se imbià. Din altii cunosceá pe Stírcea; din altii invetiá a-lu pretiul.

„M'ati cinstitu cu ântaiulu paharu, díse elu din fruntea mesei — 'lu golescu in sanetatea acelu omu, care gonitu de ai sei — prin harnic'a s'a, s'a redicatu mai susu de ce-a fostu Fie elu bucuri'a D.-nieloru vós-tre, si pilda pentru copii si nepotii nostri!“

PLUTASII.

FESTIVITATI CHINESE.

Asia a vorbitu betranulu, — ér' tu si eu iubite cetitoriule! déca in carnevalulu viitoriu vomu ceti in vre unu diariu, cumuni'a boerului Stîrcea cu Domniti'a Lux'a Navrea, se le dorim impreuna: „ani multi, si dragoste nesfîrsita!!“

CHIZESI'A.

(Damon si Pintias.)

Spre Dionisu, spre tiranulu pasiesce
Damon, avêndu unu pumnalu;
Sbirii in lantiuri unu pe criminalu.
„Ce-ai vrutu se faci cu pumnalulu? graiesce!“
Aspru tiranulu la elu se rastesce. —
„Amu vrutu orasiulu de tine se scapu!“ —
„Bine, onóre pe cruce-oiu se-ti facu.“

Damon deci díce: „Eu sîntu pregatitu,
Viéti'a mea nu o jelescu;
Dara o gratia totu fti poftescu:
Lasa-mi trei díle se mergu se maritu
Sor'a mea dupa barbatu-i iubitu!
Si 'n locu-mi amicu chizesiu 'ti va fi,
De nu vinu, cu dînsulu tu fá ce-i voi.“

Regele rîde in anim'a-si rece,
Apoi i-i raspunde asiá:
„Trei díle eu tîe-ti voiú dá;
Dara se scii cá vedéu'a de-a trece,
Amicu-ti ad patres pe locu o se plece.
Asia fiindu crim'a spalata,
Pedéps'a-ti va fi iertata.“

La Pintias, Damon se duce-osênditu.
„Regele“ — díce elu — „vré se m'omóre
Pentru-a mea fapta cutezatóre;
Dar' înca trei díle mi-a datu se maritu
Sor'a mea dupa barbatu-i iubitu.
Chizesiu dar' la rege voiescu
Se remâi, pân' eu nunt'a gategscu!“

Amicé 'n tacere ílu strînge in braçie,
Tiranului iut' se predá,
Ér' Damon la drumu apucá.
Si-abiá ce zaresce o mica rosiétia
Pe ceriu in a treia dí de deminétia,
Alérgea cu anim'a tare 'ngrigita,
Vedéu'a se n'afle 'mplinita.

Dara o p óia grozava pornesce,
Apele curgu de pe muntí,
Crescu si rumpu poduri si punti.
Pân' la unu malu de rîu Damon sosesce,
Podulu cându éta cá se prebusiesce
Pocnindu si trasnindu în a rîului valuri,
De nu-i mai remâne neci urma pe maluri.

Si Damon incepe pe malu se suspine. . . .
Câci ori si câtu ochii-si tiéntesce
Si-asculta si striga, râcnesce,
Nimicu pe-ale rîului unde nu vine,
Ah — grigi'a alu animei focu se-i aline,
Nimicu nu-i aduce sperare
Si rîulu se schimba în mare.

Deci ingenunchia, se róga supusu
Cu mânele 'n susu redicate:
„Aibi mila, o Dómne 'ndurate!
Íute trecu órele, sórele-i susu
Si ah! déca sórele va fi apusu
Si eu in orasiu n'oiu fi,
Amicu-mi, vai, va mori“

Dar' furi'a apei mereu se 'noiesce
Si unda de unda se frînge
Si óra de óra se stînge.
Acum'a de spaima coragiulu i-i cresce,
In ap'a turbata de-odat' se isbesce,
Inóta prin valuri, tunelur: strapunge,
S'arunca, se 'ncórdá, la tiénta ajunge.

Ast'felu scapându de-ale grigiei torture,
Dá lauda lui Domnedieu
Si-alérgea, alérgea mereu.
Dara de-odata talhari din padure
I-i iesu inainte cu gióge, secure
Si calea se punu se-i inchida
Si éta-i cá stáu se-lu ucida.

„Ce vreti voi?“ — li striga cu glasu amarítu —
„Viéti'a-mi? — Calai o au,
Câci regelui trebui s'o dáu!“
Si-odata o gióga, de furia-orbitu —
Unui'a-i apuca si cându s'a rotitu,
Pe locu trei in sânge plutescu,
Ér' cei'alalti la fuga o tulescu.

Si éra-si, nevoi'a, in cale-i resari?
De arsitia, sete si frico,
Damon slabesce si pica:
„Scapatu-m'ai, Dómne, din mâni d' talhari,
Scapatu-m'ai de-alte pericole mari
Si-acum nepotinti'a cându corpu-mi obóra,
Lasá-vei, o Dómne, amicu-mi se móra?“

Se róga. . . dar' unu sunetu murmutoriu
Aprópe c'aude i-i pare,
Ologulu deci repede sare
Si vede din stânca cum linu unu isvoru
Se légâna 'n vale pe-alu ierbei covoru.
Elu se pléca si bea, multiemesce,
Câci Domnulu din ceriu 'lu scutesce.

Dar' sórele-acum'a prin trunchiuri lugesce
Si-a copaciloru umbre-su depinsce
Giganticu pe pagiscea 'ntinsa.
Damon doi ómeni pe drumu intâlnesce
Si repede merge, de ei se feresce,
Dar' aude pre unulu cá spune:
„Acum'a pe cruce 'loru pune!“

Si-aripi elu sêmtiesce de-odata'n petióre
De vorb'a, ce-audiu-i lovesce,
Cându éta c'orasiulu zaresce
In ultimele radie de sóre
Si in dorerile-si chinuitoare
Pe-unu servu credintiosu intêlnesce,
Ce ast'felu cu gróza-i graiesce:

„Napoi! câci amicu-ti acum e predatu,
Viéti'a 'neurêndu i-oru luá:
Deci scapa-o macaru pe a t'a!
Din minutu in minutu elu a totu acceptatu
Si cu sufletu curatu in tine-a speratu
A tiranului hule mereu infruntându
Si-amicéti'a t'a scumpa mereu laudându.“

— „Si daca-i târdíu si eu nu amu potere
Se-lu mântui de crud'a lui sórte,
Atuncia si eu mergu la mórté!
Plutésca tiranu 'n veninu-i din fiere,
Credinti'a, iubirea si'n mórté nu piere!
Las' amendoi se-i fimu préda,
Numa'n iubire se créda!“

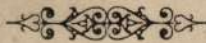
Si sórele-apune. La pórtá elu vine
Si crucea 'naltia o vede
Si nici cá nu-i vine a crede:
Pe cruce voru pe amicu-si se-lu traga, elu vede prea bine,
Deci iut' prin multíme se 'ndésa si striga câtu gur'a 'lu tiene:
„Pe mine, calaule, sui-me susu!
Éu 'su, pentru care chizesiu elu s'a pusu!“

Uimita, tacuta multîmea privesce:
De bucuria, dorere se stringu
Amicii in braçie si plîngu.
Totu ochiulu de-odata in lacrimi lucece
Faim'a se duce, la curte sosese
Si de-o sîmțire umana mișcatu
Regele chiama pe-amici la palatu.

Se uita la dînsii voiosu si vioiu
Si dîce: „Ati reusitu,
Câci anim'a mi-ati biruitu.
Tari in credintia a-ti fostu amendoi;
Primiti-me dar' si pre mine-intre voi,
Că-alu treilea spre-a mea fericire
Se fiu in a vîstra insoțire!

(Fr. Schiller.)

C. Morariu.

SUSAN'A DIN SIERBANESCI

SI

TERINTE VIERIULU.

— Schitia din vieti'a poporului romanu. —

De

GR. CRETIESCU.

(Fine.)

IV.

Ajunsi pe potec'a din vale, incepusemi a audi unu
sgomotu de glasuri dîr' nu intielegeamu ce se vorbiá.

De ce inaintámu, de ce le deosebiámu, si le intie-
legeámu mai bine. Eráu glasuri femeesci, printre den-
sele se deosebiá si o gura de barbatu. Mosneagulu 'mi
spusé cã intre acele glasuri erá si glasulu Mariutiei lui
Ursuletiu care se dusesé se aduca apa si se spele nisce
pânza la isvórele lui Injuga Ursu, cum si glasulu fla-
caului Mironu, vecinulu seu, care lucrá o tînjala totu
lînga acele isvóre. Pâna se ajungemu acolo, trebuí se
mai facemu ocolire de unu sfertu de óra pe dupa nisce
prapastii si pe dupa nisce stânci, In tóta ocolirea nó-
stra, audiámu fórte bine ce se vorbiá de catra fete
si de catra flacau.

Éca ce:

— Fa, feteloru, cându am se ispravescu eu de
taiatu stejarulu ast'a, din care amu se durediu o tîn-
jala de are sè duca vestea, atunci de buna séma cã 'ti
ispraví si voi de ghilitu ale pânze si de culesu de prin
dumbravióre alu solovârfu pentru vapsitululu zuvelciloru;
altmîntrelea 'mi punu capulu la midilocu, cã nu. Sî cumu
Domnedieu sè ispraviti, cându voi, de ce me vedeti cã
'mi traganescu lucrulu: ba ducându-me se-mi potolescu
setea la gur'a isvóreloru, ba stându cu voi la sfatu si
punéndu satulu la cale, ba mai cîntându, ba mai piș-
cându câte un'a dîn voi, de ce si voi traganati ghili-
tulu. 'Ti vedeá si voi pânza alba, cându mi-oiu vedeá
si eu ceaf'a alba. Si desí mânele ve ámbra cá sagét'a
de repede prin albi, cã se ve crédia lumea, cã sunteti
cine scie ce harnice, cine scie ce podóbe la cas'a pa-
rintiésca, dar' gîndulu, bata-lu se-lu bata, si dracosii
ai'a de ochi, ve suntu totu la mine! Eu nu vedu!

— Aide! Aide! Nu ne dá pace! Totu fá-ti vîntu
cã calulu trancanindu; cã apoi nu mai bine pâna in
séra ispravesti tînjala: i-i respunsé un'a dintre fete.

— Pe legea mea, se nu apucu se vedu sórele de
mâne, déca nu spunu bunulu adevéru; cã voi si adinea-
óra, cându ve-ati dusu prin dumbrave dupa solovârfu, aci
un'a aci alt'a priveghiati cu patru ochi, cã se nu ve
departati de mine, cum nu se departédia nici gainele
de cocosi. — Asia-i cã v'amu ghicitu focusiorulu de la
anima?! Spuneti-mi-o curatu, nu ve mai rumeniti de
rusfne cã óuele cele rosii, cã dór' nu suntu unu târaie
brîu, cumu me credeti, se umplu satulu pentru unu
lucru de nemicu: cã feteloru le suntu dragi flacăii. —
Mâi, cã tare suntu cautati de fete flacăii gospodari si
harnici, de pilda cum suntu eu, care suntu fetioru de
herghelegiu pe lînga alelalte tóte!

— Aide! Aide! insira tu vorba lunga, insira multe;
nu-ti cioplí tînjala: 'lu intimpiná cu ciuda acei'asi fata.

— Vorba lunga! ha! ha! Auditi voi feteloru, vor-
ba lunga!!

— Dar' bine te-a potcovitu Miróne! Multu te-ai
gînditu Mariutio, pâna se-ti botezi finulu? ha! ha! ha!

— Se-ti traiésca finulu Mariutio! Miróne, vorba
lunga se-ti porti numele sanetosu si intru multi ani!!

— Se-mi daruesti vitiéu'a, nasia. — O vitiea ba-
lae cã si tine, cu ochii albastru, mari si frumosi cã si
ai tei; incepú si Mironu a vorbi cu cumpetulu cãm
perdutu din pricin'a risului cu hazu alu feteloru. —
Se-mi daruesti cã nu scapi cu un'a cu dóua de finu! 'Ti
iáu zuvel'e, si mai multu nu! Ptiu! si codoriscea se-
curei ástei'a intr'un'a se strica, parcã astadi amu se-mi
trecu dîu'a diregând'o pe dîns'a, ér' nu facându-mi tînjala!
Si fiindu cã veni vorba de gaini, apoi; fa feteloru, se
ve povestescu o minune, cã si mie si vóue se ve tréca
dîu'a mai usiurelu numai se fiti cu ochisiorii la mine
si cu urechea deschisa la cele ce am se spunu; o mi-
nune, ce se intempla adesea intre gaini, din care o se
intiegeti de ce cocosii cei teneri suntu mai cu dragu
cautati de ele de cãtu cocosii cei betrani; minunea ve-
diuta chiar' de mine singuru, uite cum ve vedu ghilindu
si cu camasiele, zuvelcele si fotele de pe voi sumese
pana din colo de glesnele vóstre cele albe cá smântan'a,
mușcă-le-asiu!

— Aibi tóta vói'a de la noi se-ti spui minciun'a;
dar' dintii in glesnele nóstre se nu-ti mai infigi si de
ochisiorii nostri se nu te mai anini, cã n'avemu noi asia
podóbe mândre pentru a rávni la ele unu fluiera-vîntu
cã tine; cã apoi, uite cum ne vedi pe tóte cã ghilimu
tóte ne lasamu lucrulu si te luamu cu prajin'a de aci.
Ce?! tocmai langa noi ti-ai alesu stejarulu de taiatu,
in tóta padurea in alta parte, altulu nu gasiái?! Ce
venisi tocmai aci la isvóre, se ne tîi si pe noi din ghi-
litu? Ce-ti picá... acumu erá se mai dîcu un'a, dar'
'mi crépa obradiulu de rustne.

— S'a sburlitu tîmpulu inpotriv'a lui Mironu, dîse moşneagulu; ér' eu respunsei: asia mi-se pare si mie.

— Dar' bine, fa Mariutio, cu ce ti-amu gresitu eu tîe, de vrei a-mi pune calusiulu in gura, si de nu-mi dái pace se vorbescu ce-mi cere anim'a, cà nu me sciú cu nimica pacatuitu inaintea t'a? Eu me sciám cà tóte ce ai doritu tu de la mine, tóte pe voie tî le-amu facutu; cà de ai dîsu se ne întálnimu sér'a pe marginea Jalomitiei, cându te duci se iei apa, acolo ne-amu întálnitu; de ai dîsu se vinu in tóte noptile spre duminica si spre díle de serbatóre in gradina la voi se mai stamu de vorba sub pruni ori ciresi, asia am facutu, — de-ai poffitu se nu glumescu cu Gherghiu'a, sfântu ti-a fostu cuvîntulu; de ai dîsu la secere vér'a trecuta, cà nici un'a dintre fetela inamédi se nu-mi caute capu afara de tine, éraşi sfântu ti-a fostu cuvîntulu, si nici acumu nu ti-lu calcu; de ce? cà-mi esti draga! Atunci cum se intempla sorióra, de esti asia intartata pe mine?! Si apoi, chiar' de asiu pecatuf inaintea t'a de ce nu me ierti? Cà de! gura si ochi am si eu! Si cum am rêvnitu eu la voi pentru-ce óre n'ar' fi eu potintia se rêvniti si voi la mine, cà éca dupa cum me vedeti flacău sum si eu cum si voi fete mari. Ochiloru de la fete li suntu dragi ochii de la flăcái, cà asia-i lumea bat'o pardalnic'a!

Mosneagulu risè si risei si eu, audîndu-lu graindu asia.

— Da; li suntu dragi cá sarea in ochi! Aide, spuneti mintiuna, vorba lunga, cà nu de florile marului am pusu in gîndu se te ascultamu.

Éca-ma-su gat'a! Bagati de séma inse cà suntu si verdi nu numai uscate in povestea mea. Éca incepu:

Mai alaltaeri, fiindu domineca, siedeám pe prispa inaintea casei lui Mosiu Terinte Viieriulu, siedeám fara lucru, sciti cá serbatórea, si ochii 'mi umbláu, primblandu-se de ici colo si gîndurile mele asemenea cá ochii se plimbáu si ele fara se le véda lumea: ba la o casa de fata mare si de gospodariu bunu, ba la alta casa, intrebându-se dênsele intre dênsele: care fata ar' ff curatica si potrivita de mine.

— Fà suratelorú, mare odorú a mai lasatu Domnedieu pe lume cu gîndulu àst'a, unde vrei te duci cu elu si ce vrei faci cu elu! De vrei o fata mai frumúsica te duci cu elu la ea; de vrei éraşi unu flacau mai chiposu mai harnicu, si cu chimerasiulu sciti mai dragalasiu, n'apuci bine se vedi de-ti este dragu ori nu, si dînsulu, batalu noroculu de gîndu, a si sburatu pe musteatu'a flacaului, ori la florile de la palari'a lui, ori la zimbetu-i de pe buze! Ptiu! farmazonu-i pustiulu àst'a de gîndu!!

Cumu siedeám fara nici o grigia, ci numai gîndindu-me cá boerii, éca numai cà-mi atrage luarea aminte gainele si cocosii lui mosiu Terinte alu nostru. — Sciti'

cà mosiu Terinte are peste o suta de gaini si doi cocosi numai: dintre care unulu tinerelu de totu, aprópe cumu suntu si eu intre flacai, carui'a abiá de unu anu mi-a mijitu musteatu'a, ér' altulu betranu si coptu la osu binisioru, ba inca sdravenu de binisioru, cà de a-si fi eu intre ómeni asia de betranu cumu este densulu intre gaini, ar' trebui a lui Ursuletiu se-mi mestece mîncarea in gura si sprincenile de pe ochi se mi-le redicu cu cârj'a, asia de betranu si de uitatu de mórte ce a-si fi! Cumu siedeám dícu si gainile lui mosiu Terinte, unele ciuguleáu pe lînga poteca, altele pe la radacinele pomiloru, unele in gunóie si in frundiele asternute la pamentu, éca-te cà vedu pe cocosiulu celu incarcatu de erni incepîndu a ciugulí pamentulu inaintea casei, batendu desu din aripi, scormonindu tierin'a repede cu petiórele lui cele impintenate, bîrdoindu-si frumosu cód'a, codcodacindu, bucurându-se si facându o galagie de te minunái ce la gasitu. — Banuiti ce erá? Aflase o seméntia si-si chemá nevestele. Co! co! cât! cât! chiu! chiu! ingáná cocosiulu in limb'a lui cea pasarésca, si ciupea mereu seménti'a batându din aripi, scormonindu cu petiórele si bucurându-se, pâna cându urându-se de a se jocá si de a amagi gainile cu ea, o inghití; apoi batêndu éraşi de dóue trei ori din aripi cântá o frumósá si vesela cântare, remanendu singuru cá unu cucu, de óre-ce gainele plecase de lînga elu, un'a câte un'a, cu budiele umfiate de neomeni'a lui: cà le amagisè asia de amarnicu.

Nu trecú multu tîmpu si audii éraşi unu co! co! chiu! chiu! si mai veselu; o batae din aripi mai sgomótósa si unu catcadacu subtíre de-ti erá dragu se-lu asculti.

Erá cocosielulu care afláse si densulu o seméntia nu departe de loculu unde afláse celu betránu. Gainele, in mai puçinu câtu ai bate in palme, la chemarea lui se facura róta pe lînga densulu.

Catcadacu! Catcadacu! Co! Co! faceá cocosielulu raţoindu-se in midiloculu gainelorú si batându din aripi inca odata, se retrase dintre ele parasindu seménti'a unei puice porumbace, care o si inghití.

Cucuriguuu! Cucuriguuu! cântá cocosielulu insufletítu de mare multiamire si departandu-se din loculu cu grauntiele urmatu de pui si gaini; ér' cocosiulu celu betránu si lacomu, si mai fara pene in aripi, cu crést'a de totu tocita din pricin'a aniloru catcadaciá singuraticu, privindu cu ochi galisi, plini de ciuda si ravnitori la cét'a ce rataciá acumu printre buruene dupa dragoste si mîncare. Éca fa sorióreloru, de ce cocosii cei tineri suntu mai cautati de gaini, de câtu cei betráni.

Asia-i in lumea gainiloru, eu me prindu ca ar' fi totu asia si in neamulu omenescu.

Cându Mironu 'si ispraví vorb'a, incepú cânteculu:

Frundia verde póma négra,
Gîndulu meu pe unde-alerga.

PERSECUTORULU SATISFACUTU.

Nu-i voinicu cá se-lu ajunga
Si nici calu cá se-lu intréca.

Ér' fetele, din marea bagare de séma si tacere cu care 'lu ascultásè, isbucnira intr'unu risu cu tóte, făcându-lu: unele cocosielu cu carnea frageda, altele cocosiu cu osulu coptu, cu carne tare la fiertu si la mănecare de-ti rupi dintii in ea.

V.

Intre acestea, mergându incetinelu din pricin'a caderei mosneagului, fara sgomotu si ascultându ajunsese-mi si noi la isvórele lui Injuga Ursu.

Éca si mosiu Terinte! Éca si mosiu Terinte, strigara veselu fetele vediéndu-ne.

Eu audiendu spunendu-se numele de Terinte, mi s'a suitu totu sângele in fația: orbulu erá unchiulu meu.

Elu, aieve nepóteloru! Mosiu Terinte vieriulu mosiu Terinte pazniculu paduriloru! mosiu Terinte orbulu! caruia astadi, câtu pe ce, déca nu-lu ajutá omulu ce-lu vedeti erá se i-se iá si petiórele. Oh! fetisórele mosiului, de cându bunulu D.-diu s'a milostivitu a-mi luá dulcele lumini ale ochiloru 'mi merge sciti cum 'mi merge!

— Dar' ce mai faci mosiu Terinte! Esti sanatosu mosiu Terinte? Ce intemplantu cu norocu te aduce pe la noi?

Intrebará pe moşnégu, in acel'asiu tēmpu mai tóte fetele, adunandu-se impregiurulu lui cá puii pe langa cloşca; un'a intindinēdu-i mân'a, si dicându-i „bine ai venit!“ alt'a intrebândulu de-a adusu si fluerulu cu elu; un'a rugându-lu se-i dea voie se-i puna cá se-si aminţesca de tinerétia unu manunchiu de viorele in vechi'a lui palarie, ori se i-le infiga in chimirulu celu imuetu numai in tinte galbine; si alta pofindu-lu se siéda, déca-i mai erá draga cá alta data, lānga albi'a ei, si alt'a strīngādu unu braçiu mirositoriu de iérba verde, cosita de eurēndu, — mai câtu nu-i cadeá in genunchi pentru a-lu face se se odichnésca pe asternutulu celu móle ce-i adusesse; asia cá nici moşnégulu, care me parasise si se radimase de braçiuulu unei'a din fete, nu se mai pricepeá pe cine se asculte si a cui vóie se faca mai ántáiu, cá pe tóte se-le multiemiasca.

— Incetinelu, incetinelu; nu me luati asia repede cá suntu betránu si sângele 'mi este inghetiatu si nu potu a ve face pe anima si a ve raspunde la tóte de o data. Bata-o pusti'a de betranétia, ce cauta la capulu meu?! Si apoi nu vedeti cá suntu orbu si cauta se cunoseu dupa glasu cine-mi vorbesce. Acum se vedu: ve sciu pe tóte?

— Ghíci? intimpinará fetele.

— Tu esti Gherghin'a lui Marinu, urmá dēnsulu māngāindu barbi'a fetei ce-i stá inainte si rídeá; tu esti Joan'a lui Urdea, si-i pusé mân'a pe umerii cei goi si albi si pe margaritarele cu care fat'a 'si impodobisè perulu; tu esti Mariór'a veduvei lui Caciula, asta

lalta Ilinca lui Doru-maruntu; pipaindu-le si māngāindu-le pe un'a la margelele de la grumadiu, pe alt'a la cercelusii de la urechi si la braçiarele de la māna. Dar' Ursuletiu unde-i? vedeti cá pe tóte v'amu cunoscutu dupa glasu si pipaire?!

Asia-i respunsera fetele vesele.

— Mosiu Terinte vino de siedi si langa albi'a mea; díse un'a din ele.

— Ba vino, de siedi langa a mea mosiu Terinte; vorbiá alt'a pe asternutulu ce ti-amu adusu, si ne mai spune câte cev'a, ca lānga albiile loru ai siediutu si mai deunadi.

— Dar' ce ciripiti, feteloru cu Mironu?! cu cocosulu vostru celu cu osulu coptu? intrebá moşnégulu.

— Ce ciripimu? nu ciripimu nemicu. Mironu ne mai povestiá din insírate margaritele lui. Lui, cându-i este anim'a deschisa la vorba; i-este; dar' si cându nu-i este, atunci mai bine se-ti iai lumea in capu de lānga elu; respunsé un'a.

De aci fetele ne mai potendu rabdá se accepte un'a la alt'a rēndulu la vorba, incepura a vorbi si câte patru odata, intrebādu pe moşneagu feliu de feliu, ér' eu retrāgēndu-me lānga unu nucu, stām de priviám cu óre care mirare cele dóue uriasie stānci din cópsele caror'a curgeá pe dóue guri recoritórea si limpedeá apa a isvóreloru lui Injuga-Ursu si pe crestetele caror'a 'si aveáu scaunulu domniei doi bradi inalti cu fruntile pâna la nori; stām de priviám fetele ce ghi-líáu rídfīndu si glumindu fara incetare, uimindu-te cu dragalasiile loru feçie pline de vina-incóce, cu petiórele cele góle, pe iérba verde si albe cá lebedele de spalate ce eráu, cu camesfle cele curate incinse de zuvecli ori de fote sumese in bráu pentru a fi sprintene la lucru; stām de priviámu mosneagulu, care cu tóte cá nu vedeá stralucindu bogat'a comóra de radiele sórelui, sēmtiá in sine o multiamire nespusa audfīndu glasurele atátoru nepotiele, care-lu totu indragiá cu verb'a; stām de priviámu flacaulu care ciopliá la o margine a dumbravei, aruncādu din tēmpu in tēmpu si elu câte o vorba mosneagului, vorba pe care fetele cu nici unu chipu din pricin'a galagiei n'o lasáu se ajunga la urechile acelui la care erá trimisa; asia in câtu déca vedíu flacaulu de ciuda cá n'aveá parte de cuvēntu, redicādu-se de unde lucrá, batú dóue trei pene muchii de la secure, care se clatiná in códa, apoi sumacādu-si mânele, si punēndu-se éراسi la lucru, grai in gur'a mare:

— Mēi, cá sunteti mai rele de câtu nisce gāsce! Tóta díulic'a: halea! halea! halea! Nu vedeti, cá nu póte omulu nici sufletulu se si-lu traga din pricin'a vóstra?! Mosiu Terinte fugi de langa nebunele alea! De-ai'a n'am se iáu eu pe nici un'a din voi de nevasta, amu se ve lasu pe tóte se impletiti cositia alba totu fete mari, nu mai de nu s'ar' gasi nescai-v'a, de ai'a

cari dáu chiorasiu in grópa, se ve puna spinulu in capu!! De ce óre nu mai Mariuti'a lui Ursuletiu tace si-si vede de lucru? Éca lucrulu care o face se-mi fie draga afara din cale si cá mâne poimâne, vredniculu de mine, am s'o iáu de nevêsta!

Eu audîndu-lu asia, me uitái la fat'a cea laudata. Ea se dusesè se-si umpla donitiile la cele dóua gurⁱ de isvóre, cu o mâna tîneá o donitia, ér' cu ce'a alalta 'si aniná o flóre in cositia.

Erá balaióra, balaióra cum in viétia, eu de atunci, cá dens'a n'amu vediutu. Aveá perulu galbenu, bogatu si lungu de totu, in câtu cele dóua cositie, semênandu cu dóua suvitia de auru, mai mai eráu aprópe se-i ajunga pâna la glesne, pâna la albele ei glesne. Ochii albastri, mari si asia de frumosi daruiti de Domnedieu, cumu credu cá oiú intrá in morméntu si altii cá densii nu voiu mai vedeá. Pe rumeórele ei budie unu zimbetu dulce. In sênu sub camasuti'a ei cea alba se vedeáu, cá dóua mere domnesti, amêndóue tîtîsiórele.

Remasei uimitu privindu-o.

Ea punêndu-si flórea in cositia si adastându se umple donitiile pe care le asiediase inaintea celoru dóue guri, se uitá ridîndu la mosneagu si graindu-i; „inca puçinu adasta, taicutiule si vinu si eu langa tine.“

Mi se parú atunci, cá umbr'a padurei din intunecósa ce erá s'a iuseninatu de-o-data si cá-a stralucitu cá sórele.

— Dómne frumósa-i! Unde esti maicutia s'o vedi si tu?! Vorbii eu aprópe tare, uitându cá mai suntu si altii prin impregiuru.

Galagi'a inse facú se tréca cuvintele mele, si uimi-rea, se-mi fia nebagata in séma.

Mi perduse-mi mintea.

Cum stám radîmatu de nucu, nu mai audiám galagie, nu mai vedeám mosneagu, nu mai vedeám fete, nu mai vedeám flăcâu, nu mai vedeám de câtu cele dóue stânci uriasia inaintea mea, ceriulu albastru si limpede de de-asupr'a loru, la tulpin'a loru dóue doniti in care curgeá apa din isvóra, o cobilitia inpodobita cu flori de cutítu radimata la un'a din stânci si o balaióra care 'mi faceá anim'a se svâcnésca vrêndu, nevrêndu si capulu se-mi se pérda cá se nu mai sciu ce facu. Parcá me tredí dintr'unu visu cându audíi întrebarea mosneagului :

— Domni'a-t'a Domnule, credu cá-i vrea se-ti cauti de drumu! Feteloru se multiamiti domnului, cá m'a adusu la voi altmintrea trebuia se asceptati multu si lungu pâna se me vedeti aci.

Fetele, care pâna atunci nu me prea luara in séma se uitara lungu la mine, fie-care intimpinându-me cu câte o vorba buna. Se uitá si Mariuti'a, dens'a inse nu-mi díse nemicu.

Mai asia! respusei mosneagului, silindu-me se-mi dobândescu cumpetulu perdutu.

— Apoi Miróne, lasa puçinu lucrulu si scóte pe domnulu la drumu.

— 'Ti multiamescu Domnule! 'ti multiamescu! fărà ajutoriulu Domniei t'ale nu ajungeám se vedu astadi aceste nepotie, care-mi mai usiurédia cu graiulu loru sarcin'a cea improvarátore a vietiei.

— Numai decátu mosiu Terinte, respunsè Mironu. Éta-me-su gat'a! Fa, bata-ve Domnedieu, taceti din gura, nu vedeti cá suntu ómeni straini la noi la isvóre. Ajunga-ve câtu a-ti flecaritu! adausè Mironu, mesurandu-me cu ochii din capu pâna in petióre, se véda ce soiú de omu suntu.

— Acum eu vasiu rogá se me duceti la cas'a lui mosiu Terinte; dísei, departându-me de langa nucu.

— Mosiu Terinte?! Mosin Terinte pazniculu paduriloru?! Mosiu Terinte orbulu?!

Cele diatâiu dóue întrebări mi le facusè fetele, minunându-se între ele, cum de nu cunósceám pe mosneagu cá-ci venise-mi impreuna; ér' a trei'a întrebare mi-o facú mosneagulu :

— Si ce ai de impartítu cu mosiu Terinte pazniculu paduriloru, ori cum i mai díce lumea, cu mosiu Terinte vieriuulu?! Spune-ne si nóue ce ai cu mosiu Terinte poreclitu acumu si orbulu; amu vrea se scimu si noi, de ne iertati întrebarea? díse densulu redicându-se de pe asternutul de iérba verde si inaintându catra mine.

— Ce amu de mipartítu? îngâimái eu, taindu-mi-se cuventulu si aruncându-me de grumazulu lui.

— Eu-ti suntu nepotulu! Lasa-me se te sarutu! Suntu ani de cându....

— Alu Susanei?! alu soriórei mele! respunsè be-trânulu abiá mai potêndu-si tieneá resuflarea.

— Alu ei. Si nepotulu teu!

Si amendo, de atinsi ce erámu pâna in adênculu animei, nu mai puteám se ne vorbiúnu ci numai ne priveámu unulu pe altulu: elu orbu, si eu cu ochi, ci nu mai ne stringeámu la sinu unulu pe altulu: eu teneru si elu bêtrânu: in faci'a feteloru si a lui Mironu flăcâulu care se uitáu inmarmuriti la noi avendu fie-care lacrimi de bucurie pe obrazi.

DÓUE ÎNTREBARI.

Am iubitú... e crima óre a iubi cându viéti'a-i dulce, Cându prin arbori cânta paseri, cându pre ceriu lun'a straluce, Cându doi ochi mândrii, albastrii, te privescu cu 'ndoiosiare, Si te sêmti strapusu in ceriuri prin o dulce sarutare? ..

Am uritu... e crima óre a urí, cându vedi cá 'n viétia, Piere dragostea cea dulce, precum visulu de dulcétia, Cându ace'a ce odata te numia cu dragu pre nume A uitatu cá traiesci inea, a uitatu cá esti in lume?

GEORGIU SIMU.

CRACIUNULU SERACULUI.

Erá în ajunulu Craciunului. Ningeá desu si fulgii de zapada, pe cari unu vântu rece í-i faceá se se jóce în caderea loru cá nisce fluturasi sburdalnici, te isbiáu în fația, încátu abia puteái vedé înainte.

Cu tóte acestea, stradele furnicáu de iume, eráu multe de tânguitu, cà-ci multe ceru serbatorile.

Têmpulu celu uritu si imbulzél'a cea mare faceáu se remana neobservata, în coltiulu unei strade, o femeia cu doi copilasi sgriburindu de frigu. Mari doreri aveá serman'a femeia, o spuneáu acést'a ochii ei, cari se prefacusera în dóue lacuri de lacrime.

— Mama draga mi-e frigu, ar' fi vremea se-mi cumperi hainutiele, ce mi le-ai fagaduitu, dîse Mariór'a, care se invinetise de frigu.

— Si mie, scumpa mama, dîse Ionelu, ai carui dinti clântianíu în gura.

Serman'a femeia oftá si auim'a i-se sbateá de credeá cà-i sparge peptulu; le fagaduiuse totu ce cerusera copii, cà-ci ce nu le-ar' fi datu, déca ar' fi avutu.

Bogatii treceáu pe dinaintea ei fàrà s'ò bage în séma, cà-ci cu tóta miseri'a, ea nu indrasniá se întinda mân'a dupa ajutoriu. Si cine scie ce i s'ar' fi respunsu de acei'a, cari n'au gustatu nici odata miseri'a!

Incepuse a inserá. Desperarea-i erá mare, nici unu ajutoriu de nicairi nu-i veniá. Mai trebuiá se-si spuna durerile? Imbracamintea, lacremile, care-i ingheciásera pe obrazi, faci'a-i palida cá faci'a, Mariór'a si Ionelu, cari se strîmbasera de frigu, nu dovedíu miseri'a în tóta golitiunea ei? Dér' celu bogatu despretiuesce séu nu baga în séma nenorocirea altor'a.

Copilasi incepusera a plânge, fómee si frigulu í-i chinuíu cumplitu. Serman'a femeia trebuiá se se întórca acasa, dar' cându se gândiá cà n'aveá nici macaru o bucata de malaiu, nici unu gategiu de lemnu, cu care se amortiesca fómee copiiloru si frigulu din casa, ale carei ferestre eráu ingheciate tunu, ar' fi doritu se se despice mai bine pamentulu sub petióre-i si se-o inghitia cu copii cu totu.

*

În cas'a unui bogatu erá alt'feliu. Hainutiele si jucariile, pentru care multi bani se cheltuisera, adunaseră pe copii impregiurulu loru, precumu o masa întinsa si încarcata cu cele mai alese mâncari aveá s'adune impregiurulu ei nu numai pe ai casei, ci si pe alti cunoscuti. Veseli'a erá mare. Fómee si frigulu te eráu necunoscut. Nici unulu nu se gândiá câte suferintie suntu în casele celoru seraci. Ei nu doriáu se se despice pamentulu sub petiórele loru. Voiáu se traiésca, cà-ci viéti'a nu le erá grea povara. Câti nenorociti nu s'ar' fi saturatu din farimile ce se adunáu de pe mesele loru.

Dar' seraculu nu indrasniá se între în curte. Servitorii par' fi datu afara cá pe-unu netrebnicu.

*

Pe cându sêrman'a femeia asceptá ajutoriu în coltiulu stradei, ér' bogatulu faceá pregatirile pentru ospetiulu si veseli'a de Craciunu, într'o casutia seraca dintr'o strada laterala se petreceáu Incuri, cari 'ti sfasiáu anim'a.

În casutia nu erá decátu unu patu, o méssa si câte-va scaune. Patulu erá asternutu cu paie si preste ele o velintia si o perina. Pe patu jaceá unu bolnavu, care se luptá cu mórtea.

Esecutorulu de dare nu gasise alta dí de a esecua darea decátu tocmai ajunulu Craciunului si în acést'a dí tocmai seracimea erá destinata se fie lovita de esecutiune. Casuti'a bolnavului veni la rându. Nici miseri'a din casa, nici rugamintele bolnavului, care abia mai scoteá vorba din gura, nu potú mișcá anim'a de pétra a esecutorului. N'avú ce se esecute decátu velinti'a si perin'a, lasându pe sermanulu omu care se luptá cu mórtea numai pe paiele góle de pe scândurile patului. De-odata cu esirea esecutorul'i din casa, sermanulu omu 'si dete sufletulu.

*

Catra séra nenorocit'a femeia din coltiulu stradei porni spre casa, têrându dupa ea pe cei doi copilasi, ale caroru poteri eráu sfêrsite de fómee si de frigu. Cându serman'a femeia intrá în casa, unu típetu dure-rosu esí din peptulu ei. Cadavrulu barbatului ei ingheciase pe paiele cele reci.

— Dragii mamei, tatalu vostru dórme, culcati-ve si voi si mâne cându ve veti desceptá, ve-ti gasi hainutiele în midiloculu casei si o méssa încarcata cu mâncari, grâi mam'a loru, care sêmîi cà poterile ei inca se sfêrsiescu.

Nenorocit'a mama le asternú câte-va paie pe scândurile putrede ale casei, 'si culcá copii si se as ediá si ea lánge ei.

A dóu'a dí, diu'a nascerei Domnului, sufletele loru petreceáu în ceriu. Domnedieu í-i scapase pre toti de miseriile lumei.

Corpurile loru jacu acum în cemetieriu în acel'asiu locu, si nimenea nu scie afara de esecutorulu de dare cà ele suntu jertfele fómee si ale frigului. G. Tr.

Deschidemu abonamentu pre anulu 1886 la:

„AMICULU FAMILIEI.“ Revista beletristica si enciclopedica-literaria — cu ilustratiuni. Va esí în brosiuri lunarie câte de 3—4 cóle; si va publicá poesii, románuri, novele, schitie, piese teatrale, studii sociali, articlii scientifici, amenunte de instructiune si distractiune s. a. Pretiulu de abonamentu pre anulu întregu e 4 fl. — pentru Romani'a 10 franci — lei n. platibili si în bilete de banca si în timbre postali.

„PREOTULU ROMANU.“ Revista basericesca, scolastica si literaria. Va esí în brosiuri lunarie câte de 2¼—3 cóle; si va publicá articlii din sfer'a tuturor sciintialoru teologice si între acesti'a multime de predice pre domineci, serbatori si diverse ocațiuni, — mai de parte studii pedagogice-didactice si scientifice-literari. — Pretiulu de abonamentu pre anulu întregu e 4 fl. — pentru Romani'a 10 franci — lei n. platibili si în bilete de banca si în timbre postali.

— Abonantii voru primí unele premii de valóre si 'si voru poté procurá cu pretiuri fórte reduse tóte opurile din editiunea nóstra.

Collectantii primescu gratis totu alu cincile esemplariu.

Proprietariu, Redactoru respundiatoriu si Editoru: **Niculae Fekete Negrutiu.**

Gherl'a. Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu.

tar...

stomac

care numai

tar pe dogi până es.

altă fluiditate, înceta așa d.

fie incetat numitul profesor,

H.) a-și aduce stomacul in co.

făcut bine in decurs de 18 a.

și procesele din lăuntrul lui, nu va

sunt pentru densusul ca un strop

Ne intăresce in acēsta credință și

perință a E. H.-lor in privința bobitelor

este că o pisică ori un căne nu simte nimic nic

au virit in el 10,000 de bobite de ale lor, așa și la

omului, decă s'au dat una in loc de alta nici nu stric

nici nu folosese!? Apoi după acestea nu știu ce să

mai credem de știința lor a nouă.

Și sērmaneale femei, care ajung pe mâna lor, tôte capēta medicamentul anticanceroso! Așa dară ei in tôte femeile vĕd morbul canceros (rac). Mi-i grĕtă a mai vorbi despre doftoriele contelui Cesare Mattei, fie desulă acēsta spicuire și numai despre cele ce scrie dl Popovici dela sine in prefața cărții sale vreu să me mai intrețin puțintel cu dsa.

Aci aș putĕ vorbi despre multe, dar me restring numai la trei puncte.

1. Dl Popovici își incepe cartea cu cuvintele următore: „După o esperiență de 22 de ani și cu medicamentele ce noua știință ne pune acum la dispozițiune, am ajuns la deplina convingere că, după un ôre-care sistem fôrte ușor de înțeles, fie-care ființă cu mintea sănĕtôsă, pôte fi medicul corpului seu, in ori-ce cas de bôlă“. Eu cătră acēsta adaug, că pe basa ce dl Popovici dĕce, fie-care ființă cu mintea sănĕtôsă așteptă dela dsa, care cum dĕce vrĕ să fie cât se pôte mai folositor omenirii, ca de aici nainte să-și sisteze consultațiunile, cari in genere răpesc multe parale dela suferinđi, și numai căte un leu să primescă dela fie-care suferind pentru ca să-i dea cărticica prin care „fie-care ființă cu mintea sănĕtôsă pôte fi medicul corpului seu“.

2. Cutĕză dl Popovici a cărți și asupra unelor discipline speciale ale medicinei și aduce și unele esemple. El dĕce: „In ajutorul medicinei mai vine și chirurgia, care prin durerôsele sale operațiuni escelĕză ca un adevĕrat geniu; și de multe ori aceste operațiuni sânt mai inforătore de cât ênsăși bôlă“. Da, conced că operațiunile chirurgice sânt durerôse, insĕ cine stă naintea morții seu a durerii, acela mai indată alege pe cea din urmă. Imi este viu in memorie casul fratelui meu care a avut nefericirea să-și frângă piciorul in un mod fôrte periculos pentru viața sa; ne remase numai speranța că o operațiune grabnică îl pôte mântui și grație chirurgiei conservative — in acest cas esecutorului ei, operatorului Radulescu — fratele meu e încă in viață și cred că se va putĕ folosi destul de binĕ și de acel picior din care lipsesc bucăți de ôse. Aș intrebă pe dl E. Homeopat, căte bobite putea să mântuĕscă pe fratele meu de operațiunea chirurgicală, ba ce-i mai mult de môrte?

Despre cestiuni oculistice încă este vorbă in prefața de care tractez. Se dĕce: „In loc de a curarisi o

tru care

de ani nu e așa

care ieri alaltă ieri plesni

ce se uită cu dinții la stele. Ce minuni a desc

Edison prin electricitate, își va fi cugetat dl Mattei,

a cugetat că află spiritele preparate a fi ca electrisa.

prin E. H. a sa și a se lăsă de știința de 2000 ani,

care după dl Popovici et consortes se légănă in un

chaos, incurcături, volnicii și contrađiceri in sistemuri

și metoduri.

Auđind acestea din gura unui medic practic, nu mi vine a crede că respectivul să fie trecut prin grelele studii de științe naturale, prin anatomie, chemie fisiologie, patologie și tôte cealalte; séu decă a și trecut prin ele, numai ca cănele prin apă a trecut, de nici nu cunôsce folosul acestor științe. Au dôră este cu puțință ca acela care și-a sacrat totă viața pentru a invĕtă pe om nu numai din cap până la picior, ci a-i cunôsce și cea mai mică părțicea, celulă, pe care ochiul liber nu mai e in stare a o desclini, este cu puțință ca acest om cu invĕțatură solidă să scie mai rĕu vindecă, de cât acela care nici nu amirôsă cătră acēsta știință căștigată cu multe sudori? Da, și eu me indrept cătră Dumneđeu, ca dl Popovici și dĕce că el și făptura sa, intrĕga natură pôte vindecă tôte bôlele, dar decă după el este cineva cărui încă să-i fie dată a vindecă, apoi aceia sânt medicii cu științe solide.

Fără voie me estinsei așa pe larg și me inverșunai de atari principii, pe care pôte că nici dl Popovici nu le-a luat așa de serios. Am auđit că decă unii medici de ai noștri cu bun nume s'au incercat a combate făcătura din cestiune a dlui Popovici, apoi dsa a ris impreună cu dĕnșii despre ea. E bine, numai să nu fie risul pe conta confrăților noștri! Să lăsăm pe cei ne pricepuți să trăiĕscă cu mofturi homeopatice așa de subțiate (măcar in a 3-a diluțiune!) și noi să ne revocăm in memorie cuvintele acestea: „Să se ferĕscă tot omul de a-și da banii pe doctorii publicate prin gazete și recomandate cu mare laudă și spriginite de o mulțime de atestate — de regulă cumpĕrate... Acelea mijlôce sânt fabricate ce aparțin industriei libere, și ori-cine pôte să le fabricĕ și să le vindă, fără a fi controlat de cineva“.

Dr. George Crăinicean.

... calea ferată în Riola
 ...ducerea dnei Schmidt și
 ...ntelui Cesare Mattei. Așa
 ...de se fabricheză Electro-ho-
 ...art E. H., adeca medicamentele,
 ...noncele de E. H. și se primesc
 ...și cu pușini (?) bani, și apoi se
 ...în toate țările, care să facă pe omenime
 ...pesta metodă, știință nouă, într'adevăr are
 ...culos în sine.

...entru Ungaria vîd că s'au câștigat doi ênși, un
 ...profesor de gimnasiu din Sabaria (Claudia-Augusta,
 Szombathely), care se plînge dicend: „durere! că cît
 tine Ungaria nu s'a aflat nici un medic a fi incređutul
 contelui Mattei⁴, și — spre mîngăierea acestui profesor
 — și pe dl balneolog Popovici.

...ndătinéză ro-
 ...ue-a împenă ulcelele,
 ...șterea ce le au ele în *Sâmbeta-Moșilor* de
 celor repăușai.

...în fine Lemnul-Domnului se întrebuinteză și la o
 ...nă de farmece. Acésta se pôte fôrte lesne cunósce
 și din următorea doină populară din Transilvania :

De dorul badei Ilie
 Me usuc ca frunđa 'n vie,
 De dorul lui Nicolae
 Me usuc ca bozu-'n paie;
 De dorul Ionului
 Purtaí Lemnul-Domnului,
 Il purtai și se uscă
 Și-l pusei la revenelă,
 Dôr se 'ntôrce badea érá.⁵

S. Fl. Marian.

Și tu mi-ai scris . . .

Și tu mi-ai scris : „Așá de multe
 Ț-oi spune, când ne-om întálni ;
 De-a mele doruri, simțeminte,
 Un véc să-ți scriu, n'aș mai sfîrși⁶.”

Și dup-o lungă despărțire,
 În fine éráși ne-am vêđut ;
 Dar ca să stăm noi fađa 'n fađa
 Așá de rece — n'am cređut.

Cu inimile amorțite
 De ură séu de drag, nu știu,
 Am stat așá — în liniscire,
 Cu graiul mort — și gândul víu.

Lucreția Suciu.

...Dl Popovici, ca om fôrte precaut, reface cu totul
 impregiurările aci amintite, pe care le-am aflat în cãr-
 tica numitului profesor, ca să dea întregi machina-
 ționi un colorit sciințific, ne spune că contele Mattei a
 ținut secret medicamentele sale, și că i-a fost témă să
 ia secretul cu sine în grópă, și că spre a puté evita
 acest periclu s'a făcut o societate de medici (de bran-
 cha dsale, nu?), chemisti, specialisti și că a reușit a
 descoperi medicamentele lui Mattei și încă mai altele,
 căroră li s'a dat numele de medicamente ale stelei !?
 etc. Aci scrie că lui Mattei i-a fost témă să ia secre-
 tul cu sine în grópă, aci ér că o societate de savanți a
 fost așá norocósă de a descoperi secretul și a mai in-
 ventă medicamentele stelei. Ôre pentru cine? Cred că
 pentru cei ce șed în taină, séu cum dic muierile nós-
 tre „cei ce șed uitându-se cu ghinții la stele”. Poporul
 nostru își are frumosul seu mit despre stele, dar acela
 a intrat pe altă cale în credința sa; nu cred deci să
 pótă prinde rădêcini apucătura cu medicamentele stelei,
 luând în considerare că sîntem în seclul al XIX.

Apoi, oh! ce mai idei scrintite se află prin cartea,
 care se numesce „Medicina și tãmaduirea poporului”.
 Dêcã un școlar care numai cãt de puțin a prins a în-
 vêtã sciințele naturali-fisice ar cutezã să dicã cãtrã în-
 vêtãtorul seu că electricitatea e o fluiditate verde, gal-
 bènă, roșie, vênêțã, indatã ar fi trimis acasă la tatã-so,
 ca mai bine să pãzescã oile, de cãt să vorbescã astfel
 de verđi-uscate; ér E. H. pe acésta electricitate liquidã
 verde, galbènă etc. e basatã de o parte și pe homeo-
 patie de altã parte!

Despre homeopatie am vorbit și în alt loc al co-
 lónelor acestei foi. Aci mai vreu să amintesc o defi-
 niare fôrte nimeritã a homeopatiei. Ca să aveți o idee,
 dómnelor, despre aceea ce este homeopatia, luați o lin-
 gurã de cafea bunã, o tornați într'un șofeiu cu apă,
 luați apoi din micstura acésta o lingurã și o turnați în
 alt șofeiu cu apă și în fine luați din al doilea șofeiu o
 lingurã și o tornați în al treile șofeiu cu apă și veți avé
 o cafea preparatã în „a treia diluțiune” a homeopa-
 ților. Acum veți pricepe ce este E. H., adeca o meste-
 cãturã de absurdã electricitate roșie, verde etc. și de
 diluțiuni homeopatices, dar botezate cu nume noi ca an-

³) Dict. de M. Moloci din Calafindesci.

⁴) Dict. de Z. Ignătóiei din Frãtãuții-vechi.

⁵) Dict. de Z. Tuniac din Crasna.

⁶) Dict. de Alesandra Ivãnuță din Frãtãuții-vechi.

⁷) Anastasia Leonescu: Doine populare de lângã Surul în
 Transilvania, publ. în „Familia” an. VIII. Pesta 1872 p. 139.